

LIJST DIJKSTRA- JACOBI

Motie (art. 44 Reglement van Orde) Titel: Naar een Houdbare Economische Agenda II

Ingediend door Jeroen Betten en Rene de Vink
Gemeenteraadsvergadering d.d. 23 april 2025,

Agendapunt 9 Concept-Economische Agenda Nij Begun Samen werken

De Raad van de gemeente Westerkwartier in vergadering bijeen op 23 april 2025,

kennis genomen van:

- ♦ de brief van het college van B&W van 4 maart 2025 (kenmerk 1969147713) over de concept-Economische Agenda Nij Begun;
- ♦ de beraadslagingen in het Raadsoverleg 1 van 9 april 2025;
- ♦ de aangenomen motie van 11 december 2024 met de zienswijze van de gemeenteraad op de Doelennotitie Economische Agenda Nij Begun;

gehoord de beraadslaging,

wil het onderstaande als zienswijze op de Concept-Economische Agenda Nij Begun "Samen werken" onder de aandacht brengen van het College van B&W, de kwartiermaker Economische Agenda van Nij Begun en het Regioberaad Nij Begun:

Geacht College van Burgemeester en Wethouders, geachte kwartiermaker Economische Agenda en geacht Regioberaad Nij Begun,

In onze Zienswijze op de Doelennotitie Economische Agenda Nij Begun (vastgesteld door de gemeenteraad op 11 december 2024) stelden wij: *"Er moet perspectief geboden worden: een regio waar onze inwoners veilig kunnen wonen, werken en recreëren met eerlijke kansen voor iedereen en een goede toekomst voor onze jongeren en toekomstige generaties."*

Dat geldt bij uitstek voor onze economie en bestaanszekerheid in het Westerkwartier.

Bij de concept-Economische Agenda stellen wij graag het volgende voor:

- de concretisering en de prioritering scherper te maken. In de toelichting op en uitwerking van onze zienswijze doen wij daar enkele suggesties voor;
- Westerkwartier echt als onderdeel van het gebied te beschouwen en te behandelen;
- de Economische Agenda nog beter te verbinden met de Sociale Agenda;
- een duidelijker plaats te geven aan een toekomstbestendige landbouw in het Toekomstbeeld;
- het zeer interessante concept Campus ruimer te definiëren en hanteren. Het plan Campus Leek/Rodenburg zou in die lijn als Campus ontwikkeld dienen te worden. Daarnaast zou op kleinere schaal de variant Dorpscampus onze gebied structureel verder helpen;
- het Regiocentrum Leek-Tolbert onderdeel te maken van het Masterplan Regiocentra, waarbij de herstructurering van het bedrijventerrein Leek ondersteunend werkt;
- snel en betrouwbaar internet in het buitengebied snel mogelijk te maken;
- als de vijfde generieke inzet toe te voegen: Familiebedrijven, mkb en zelfstandigen (zzp);
- de paragraaf Duurzame Energie te versterken;
- het Westerkwartier experimenteerruimte te geven voor landbouw en landschap;
- de koers en inhoud bij Vrijtijdseconomie te verduidelijken;

- de governance transparanter en eenvoudiger te maken.

De toelichting en uitwerking vormen een integraal onderdeel van onze zienswijze.

Wij verzoeken u onze zienswijze te betrekken bij het opstellen van de definitieve Economische Agenda.

Met hartelijke groet,
de gemeenteraad van de gemeente Westerkwartier

en gaat over tot de orde van de dag,
Zuidhorn, 23 april 2025.

Ondertekend door:

Jeroen Betten
René de Vink
Klaas-Wybo van der Hoek
Mark Veenstra
Alex Steenbergen
Geert Dijkstra-Jacobi
Rogier van 't Land
Reinette Gjaltema-v.d. Laan
Cynthia van Putten

VVD
Sterk Westerkwartier
GroenLinks
PvdA
ChristenUnie
Lijst Dijkstra-Jacobi
D66
CDA
VZ Westerkwartier

Toelichting en uitwerking

Algemeen

Wij waarderen het dat wij als gemeenteraad in de gelegenheid worden gesteld om onze reactie te geven op de concept-Economische Agenda Nij Begun. Wij gaan ervan uit dat onze zienswijze invloed heeft op de definitieve versie.

Een stevige 30-jarige investering kan het verschil maken. Overigens rakelen we hier maar niet de discussies op over de invulling van de ereschuld van de Nederlandse staat aan ons, inwoners van Groningen en Drenthe.

Niet vaak genoeg kan benadrukt worden dat het inderdaad gaat om lange termijninvesteringen die een “plus” moeten opleveren op het reguliere beleid en de reguliere investeringen. Onze inwoners moeten die plus kunnen zien en voelen. Niet alleen bedrijven en instellingen moeten de plus ervaren, maar iedere Groninger en Noord-Drent. En in het Westerkwartier: iedere Westerkwartierder. Dat moet bij de uitvoering steeds voor ogen gehouden worden.

Positief zijn wij over de brede opvatting in de concept-Economische Agenda over de economische ontwikkeling met de inzet op brede welvaart. Economie gaat immers niet alleen over glanzende fabrieken en glimmende kantoren. Economie gaat in het Westerkwartier vooral over het dagelijkse werk op de werkvloer: in bedrijven, instellingen, organisaties en bij zelfstandigen.

In het algemeen verdienen de concretisering en prioritering in de Economische Agenda zeker nog extra aandacht. Bij verschillende paragrafen hebben wij daarover opmerkingen en suggesties.

De ambities zijn groot en dat spreekt ons aan. Het gevaar dreigt wel dat ambities gemakkelijk kunnen stranden in uitvoeringsproblemen en veranderende omstandigheden: van personeelstekorten, bestuurswisselingen, geopolitieke veranderingen tot netcongestie.

De effecten van de Economische Agenda kunnen gemeten worden met de hulp van indicatoren uitgedrukt in cijfers. Wij vinden het belangrijk inwoners zelf, ook die van Westerkwartier, aan het woord te laten. Kwalitatief onderzoek lijkt hiervoor geëigend.

Het gebied

Met instemming hebben wij er kennis van genomen dat de maatregelen het gehele gebied van Groningen en Noord-Drenthe betreffen, dus alle gemeenten in dit gebied. De negatieve gevolgen van de aardgaswinning doen zich namelijk in het gehele gebied voor, ook in het Westerkwartier. De fysieke, mentale en imago-schade van het epicentrum slaat in het gehele gebied neer. Onze gemeente Westerkwartier telt bovendien een zeer groot aantal kleine gasvelden met daarbij de gasopslag Grijpskerk en de invloed van de aanpalende gasopslag Langelo. Onze inwoners hebben er meer dan genoeg last van.

In de concept-agenda komt Westerkwartier er bekaaid af, zo moeten wij vaststellen. “Wanneer gaat het over ons?”, vroeg een van onze collega’s zich hardop af.

Met het Regiocentrum Leek-Tolbert, de herstructurering van het bedrijventerrein Leek en de vermelding bij de vrijetijdseconomie (Middag Humsterland, Borg Nienoord en Museum Wierdenland) hebben we het wel gehad. Daarmee is de ereschuld jegens de inwoners van Westerkwartier niet ingelost. Er speelt meer, veel meer voor Nij Begun in Westerkwartier. Er zijn meer, veel meer kansen voor Nij Begun in Westerkwartier.

Wij zien dat niet in alle deelgebieden van de gemeenten de indicatoren voor brede welvaart onder het landelijk gemiddelde liggen. Laten statistieken echter niet de realiteit vertroebelen. Concreet kent een deel van onze gemeente Westerkwartier (dorpen, wijken, buurten) de kenmerken die in de Atlas Research toegeschreven worden aan Noord-, Midden- en Oost-Groningen. Dat geldt in het bijzonder voor gebieden die verder van het zogenaamde “daily urban system” van de stad Groningen liggen.

In de keuzen en de aanpak van de Economische Agenda zal dit tot uitdrukking moeten komen. Een gerichte deelgebiedsaanpak sorteert hierbij meer effect dan een benadering op grond van een nergens in de werkelijkheid bestaand gemeentelijk gemiddelde.

Derhalve is het ook logisch in de meeste gevallen de aanduiding in de concepttekst “Noord-, Midden- en Oost-Groningen” te vervangen door “Groningen en Noord-Drenthe”.¹ In het geval van de grote en onrechtvaardige gezondheidsachterstand is het wel gerechtvaardigd de Nij Begun-aandacht meer te richten op Noord-, Midden- en Oost-Groningen (zie pag. 6 en 54).²

Economische en sociale Agenda

De verbinding met de Sociale Agenda kan en moet sterker gelegd worden, zo bepleitten wij al in onze zienswijze op de doelen (van 11 december 2024).

¹ Dat geldt in ieder geval voor pagina’s 4, 12, 15, 37, 41 en 44, terwijl op pagina 8 “Noord-, Midden- en Oost-Groningen” aangevuld moet worden tot “Noord-, Midden-, Oost- en West-Groningen”

² Het is dan weer niet logisch dat in de eerste opsomming op pagina 54 Midden-Groningen ontbreekt.

Naar ons oordeel komt dat in dit concept nog steeds onvoldoende uit de verf. Het zou helpen, als bijvoorbeeld duidelijk wordt gemaakt welke synergie er kan en moet ontstaan uit de inzet op onderwijs van enerzijds de Sociale Agenda en anderzijds die van de Economische Agenda. Waar houdt de een op en waar sluit de ander aan? Het gaat om onderwerpen als talent ontwikkelen, kennis uit de regio verzilveren en regionale zelfbewustzijn. Hierbij kan een organisatie als Vakland Hogeland als voorbeeld dienen, een plek waar onderwijs, ondernemen, burgerschap en nog meer zaken samenkomen.

Toekomstbeeld, doelen, generieke en thematische inzet

In het toekomstbeeld is een duidelijker plaats voor een toekomstbestendige landbouw gerechtvaardigd, gezien de ruimte en het belang die deze sector heeft in onze regio. Wij zouden daarom graag (gezonde, natuurinclusieve, regeneratieve en innovatieve) landbouw toegevoegd zien bij het toekomstbeeld in de definitieve versie.

De vijf doelen lijken ons weliswaar wijs verwoord, maar meer dan nastrevenswaardig.

De vier onderwerpen voor de generieke inzet zijn enigszins concreter verwoord. We kunnen ze onderschrijven, maar stellen voor er vijfde onmisbare inzet aan toe te voegen. Die inzet verbindt tegelijkertijd de andere punten van inzet. In de paragraaf "Voorstel voor de vijfde generieke inzet: familiebedrijven, mkb en zelfstandigen (zzp)" presenteren wij de vijfde inzet.

De vijf thema's zijn eveneens wat concreter geformuleerd. Wij kunnen de keuze daarvoor volgen en steunen.

Campussen

Enthousiast zijn wij over het concept van de Campussen. Met verspreiding van kennis en het bevorderen van onderwijs zijn immers de achterstelling van een samenleving duurzaam te bestrijden. Er is aangetoond dat de afstand tot een school bepalend is voor de deelname aan onderwijs: een gegeven om rekening mee te houden in beleid en investeringen.

In grote delen van ons gebied Groningen en Drenthe staan MBO, HBO en WO letterlijk en figuurlijk op afstand. Daarom is het af te raden de deelname van alle niveaus van onderwijs --én MBO én HBO én WO-- als voorwaarde voor een Campus te stellen.

Om de brede welvaart te dienen moet in onze ogen bij een Campus begonnen worden met primair en voortgezet onderwijs. Al jong kan in samenwerking met de werkvelden en bedrijfsleven ingezet worden op aandacht voor tekortsectoren als techniek en zorg. Daarnaast kunnen verbindingen met andere belangrijke terreinen zoals sport (bewegen, gezondheid) gelegd worden. Het plan Campus Leek/Rodenburg zou in die lijn als Campus ontwikkeld dienen te worden. Vanzelfsprekend zal het vervolgonderwijs dan op een of andere wijze betrokken willen zijn.

Wij stellen voor om op voor de kleinere schaal en bij wat minder grote dorpen het concept Dorpscampussen na te streven: een knooppunt van onderwijs, burgerwijsheid en werkveldexpertise. De Universiteit van het Noorden (met MBO, HBO en WO) kan bij de ontwikkeling van dit concept een mooie rol vervullen. Laat de Campus Lauwerscollege te Grijpskerk daarbij als voorbeeld dienen. Primair en voortgezet onderwijs kunnen daarbij samenwerken en vooral aandacht besteden aan de behoeften van instellingen en bedrijven in de omgeving. Samenwerking bijvoorbeeld op het gebied van sport (met de sportorganisaties in de buurt) en zorg (met De Nieuwe Wierde) kan uitgebreid worden. Deze campus kan

zich ontwikkelen tot een dorpscampus en zo een impuls geven aan onderwijs en kennisverspreiding in de omgeving.

Zowel in het verdere noorden als in het verdere zuiden van onze gemeente kunnen op die wijze Dorpscampussen ontwikkeld worden.

Regiocentra en herstructurering bedrijventerreinen

Een aanpak met het Masterplan Regiocentra kan goed werken. Voor onze gemeente zal het Regiocentrum Leek-Tolbert daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

Bij de herstructurering van bedrijventerreinen versterkt een herstructurering van Leek het Regiocentrum Leek-Tolbert.

Snel en betrouwbaar internet

We lezen met enthousiasme: "Iedereen moet toegang hebben tot snel en betrouwbaar internet. Vanuit de Economische Agenda willen we hier een bijdrage aan leveren." Verschillende buitengebieden in onze gemeenten zitten verwachtingsvol klaar. Het zou mooi zijn als het snel internet daar snel aankomt.

Voorstel voor de vijfde generieke inzet: familiebedrijven, mkb en zelfstandigen (zzp)

Het is jammer dat familiebedrijven geen aparte plek krijgen in de Economische Agenda. Onze waarneming is dat het begrip familiebedrijf zelfs ontbreekt. In ons gebied en zeker in onze gemeente zijn ze een onmisbaar element in de economische continuïteit, houdbaarheid en veerkracht.

Het is goed dat er in de concept-Economische Agenda wel aandacht wordt geschonken aan het MKB. (pp. 25, 49, 76 en 77)

Westerkwartier is een van de gemeenten met het relatief hoogst aantal MKB-bedrijven. Onze gemeente bungelt opmerkelijk genoeg onderaan met het aantal scale ups.

Net als de concept-Agenda nemen wij waar dat het midden- en klein bedrijf moeilijk kan innoveren. (pp. 19, 21 en 73)

ZZP'ers mogen het doen met een korte vermelding. (pag. 44)

Gezien het grote belang van het familiebedrijf, MKB en zelfstandigen (zonder personeel) voor het gehele Nij Begun-gebied en ook voor onze gemeente Westerkwartier pleiten wij ervoor hiervoor een extra generieke inzet in te richten. Deze inzet verbindt eveneens verschillende inzetten en thema's.

Met deze extra generieke inzet kunnen tegelijkertijd effectief verschillende vraagstukken geadresseerd worden: productiviteit, verdienvermogen, innovatie, valorisatie en bedrijfsopvolging. Het zijn allemaal vraagstukken die in hoge mate de economische toekomst van onze regio bepalen.

Duurzame Energie

De paragraaf Duurzame Energie is voor ons nog niet af.

Wind op zee en waterstof krijgen aandacht. Daar blijft het echter bij.

Onze inwoners worstelen met hun zonnepanelen en bedrijven ook met hun AEZ-molens: de veranderende businesscase en de netcongestie. De zorgen van onze duurzame-energiecoöperaties groeien. Nij Begun zou hier een belangrijke rol moeten spelen. Het gaat immers om het vormgeven van het aardgasloze tijdperk.

Landbouw en Toekomst Landelijk Gebied

In de Economische Agenda hebben Landbouw en Toekomst Landelijk Gebied terecht een plaats gekregen. De paragraaf hierover blinkt echter niet uit in duidelijkheid en bevat weinig concreets. Versterking van deze paragraaf verdient aanbeveling.

Niet vergeten mag worden dat de landbouw in onze regio door de tijden heen een belangrijke stabiliserende factor is voor economie, landschap en samenleving. Onze gemeente is een van de gemeenten in Nederland met het grootste aantal koeien. Er worden naar verschillende delen van de wereld Westerkwartierse pootaardappelen geëxporteerd. Juist voor het Westerkwartier is landbouw een heel belangrijke en kansrijke sector.

Westerkwartierse landbouw toekomstgericht

Sterker nog: een toekomstgerichte en innovatieve landbouw is een drager van de economische en sociale ontwikkeling van ons gebied. Dat wij daar ons als gemeenteraad van bewust zijn, bewijst onze Raadswerkgroep Wenakker die samen met agrariërs over ontwikkelingen in de landbouw adviseert voor het gemeentelijke beleid.

Een meer offensieve benadering in de Economische Agenda is derhalve volgens ons op zijn plaats. De defensieve zin “Een systeem waarin de negatieve impact die de sector heeft op natuur, bodem en klimaat wordt geminimaliseerd met behoud van economische veerkracht.” (p. 56) kan daarom beter vervangen worden door: “Een gezonde, houdbare en toekomstbestendige landbouw draagt bij aan een duurzaam en weerbaar voedselsysteem met en door behoud en verbetering van natuur, bodem en klimaat.” En de defensieve zin “De negatieve impact van de sector op natuur, bodem en water moet worden verminderd door de transitie naar een natuurinclusieve, regeneratieve en innovatievere landbouw.” (ook p. 56) zien wij graag herschreven als: “Door de verdere ontwikkeling naar een innovatievere, houdbare, natuurinclusieve en regeneratieve landbouw zal de sector bijdragen aan behoud en verbetering van natuur, bodem en water.”

Emeritus-hoogleraar Rudy Rabbinge heeft in een van onze eerste Vooruitkijkspiegels over landbouw al geconstateerd dat het Westerkwartier goed op weg is met een ketenbenadering. Bovendien leent volgens Rabbinge onze gemeente zich uitstekend voor experimenten op landbouw- en voedselgebied.

Juist het Westerkwartier kan dus experimenteerruimte voor landbouw en landschap gebruiken. Wij zien dat verreweg de meeste agrariërs in het Westerkwartier binnen hun mogelijkheden hun bedrijfsvoering al stap voor stap verduurzamen, ondanks de onzekerheden in het landelijke beleid. De resultaten kunnen nog beter gedeeld worden en ten goede komen aan het heel Nederland. Investeren in duurzame en toekomst-bestendige agrarische activiteit heeft voor het Westerkwartier niet alleen een economisch belang. De agrariërs zijn ook de beheerders van een groot deel van ons kostbare landschap. Ze zijn daarmee een onmisbare sleutel voor behoud en versterking van onze landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit.

Vrijtijdseconomie

Voor de komende decennia liggen er mooie kansen voor de vrijetijdseconomie in het Westerkwartier. Middag Humsterland, Borg Nienoord en Museum Wierdenland stralen al, maar in het Westerkwartier liggen nog vele andere aantrekkelijke plekken. De geborgenheid van onze schaal kan op een goede manier opgenomen worden in de verdere vrijetijdseconomische ontwikkeling. Aansluiting bij dergelijke ontwikkelingen in andere gemeenten van onze regio levert vele kansen op.

Wij pleiten ervoor dit onderdeel nog verder te concretiseren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van nieuwe fiets-, wandel- en zwerfroutes, agrotourisme en onthaasten.

Basis

Tenslotte blijven wij vragen om de “basis op orde” te brengen en te houden. Bij de zienswijze op de doelen heeft onze gemeenteraad aandacht gevraagd voor bereikbaarheid en infrastructuur. Ja, als bijvoorbeeld de treinen en bussen onvoldoende rijden, de wegen te wensen over laten, er te weinig geld en medewerking is voor huisbouw, de brug bij Gaarkeuken er versleten bij blijft liggen, is er geen Nij Begun-nen aan.

De kwartiermaker geeft aan dat het geld van de Economische Agenda die plus moet zijn voor brede welvaart. Investerings in infrastructuur zouden eigenlijk uit andere budgetten moeten worden gedaan. Bovendien gaat het om omvangrijke bedragen die de Economische Agenda te boven gaan. Wij begrijpen dit. Tegelijkertijd moet iedereen zich realiseren dat investeringen in de economie pas echt iets kunnen opleveren, als de bereikbaarheid en de infrastructuur op orde zijn.

Governance

De voorgestelde governance met Triple Helix, Openbaar Orgaan/Gemeenschappelijke Regeling en Stichting is een poging om slagkracht en zeggenschap te combineren.

In onze ogen dient het steeds duidelijk te blijven dat uiteindelijk de minister/het kabinet verantwoordelijk is voor de besluiten over de Economische Agenda. De minister/het kabinet legt verantwoording af aan de Tweede en Eerste Kamer. Tevens moet duidelijk blijven dat de regering zich verbonden heeft aan het behalen van de doelen, inclusief de verantwoordelijkheid voor het toekennen van de beloofde middelen.

De voorgestelde structuur is bijna niet te doorgronden. Wie besluit waarom wanneer? Wie doet vervolgens wat waarom wanneer en hoe? Hoe gaat dit in de praktijk werken?

Ons moet van het hart dat de voorgestelde structuur ingewikkeld en zwaar is. Kortom: kan het niet een paar onsjes minder? Het zou bijvoorbeeld helpen, als er één structuur voor de Sociale en Economische Agenda ontwikkeld wordt.

In feite is de voorgestelde structuur de ordening van de advisering aan de minister/het kabinet. Ze kanaliseert de inspraak bij het besluitvormingsproces.

Wij hechten eraan dat er voldoende ruimte is en blijft voor het geluid van ons als volksvertegenwoordiging. Wij staan immers het dichtstbij de inwoners, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.